

Vida Pavliček

Državni arhiv Varaždin
Trstenjakova 7
Varaždin

ARHIVSKE ZGRADE U HRVATSKOJ – STANJE I PROBLEMI

UDK 727.8(497.5)

Izlaganje sa znanstvenog skupa

Odgovarajući prostori, tj. arhivske zgrade, osnovni su preduvjet za dobru pohranu arhivskoga gradiva tj. za njegovu odgovarajuću zaštitu. U članku su prikazane same zgrade odnosno arhivski prostori, tj. njihove fizičke karakteristike i funkcionalnost, stanje vlasništva nad zgradama te promjene ukupnoga arhivskoga prostora u Hrvatskoj danas u odnosu prema vrijednostima od prije dvadeset godina. Prikazane su postojeće zakonske odredbe i stvarni načini financiranja prostora te je ukazano na potrebu rješavanja određenih zakonskih i stručnih pitanja, kao preduvjeta za lakše rješavanje postojećih prostornih problema.

Ključne riječi: arhivi (graditeljstvo), arhivske zgrade, Hrvatska

Prikladni prostori, tj. arhivske zgrade, osnovni su preduvjet za odgovarajuću pohranu arhivskoga gradiva, mogućnost obrade i prezentacije arhivskoga gradiva te za njegovu zaštitu i korištenje.

Da bi se u osnovnim crtama sagledalo stanje naših arhivskih zgrada treba ih promatrati s dva osnovna gledišta:

- s obzirom na njihove fizičke značajke i preko toga njihovu funkcionalnost i
- s obzirom na postojeću zakonsku regulativu te stvarno stanje vlasništva i načina financiranja prostora.

1. Fizičke značajke prostora

Fizičke značajke prostora promatrane su kao vanjske fizičke značajke tj. cjelovitost odnosno razdrobljenost prostora i vrsta gradnje – namjenska i nenamjenska, stari ili noviji objekti, te kao unutarnja struktura prostora i osnovni unutarnji fizički problemi, kao što su vlaga i stanje statike spremišnih prostora. Ove značajke velikim se dijelom ogledaju u postojećem kapacitetu prostora.

1.1. Vanjske fizičke značajke prostora

1.1.1. Cjelovitost – razdrobljenost prostora

Danas postojećih 14 javnih arhivskih ustanova u Hrvatskoj (jedan središnji državni i 13 područnih državnih arhiva) s ukupno 9 arhivskih sabirnih centara odnosno odjela, koriste ukupno 46 arhivskih prostora. Po pojedinim područnim arhivima to se kreće od jedne zgrade za jedan arhiv do čak sedam zgrada – arhivskih prostora za jedan područni državni arhiv s tri arhivska sabirna centra.

1.1.2. Vrsta gradnje

Namjenski, izričito za potrebe arhiva, izgrađena je 1980. jedino zgrada Državnog arhiva u Karlovcu. Za potrebe Nacionalne i sveučilišne biblioteke i Arhiva građena je i sadašnja zgrada HDA te predana na upotrebu još davne 1913. godine. U Društvenom planu SRH za razdoblje 1966-1970. bila je uvrštena i nova zgrada tadašnjeg Arhiva Hrvatske¹. Program je tada bio odobren od Hrvatskog sabora, no do izgradnje do danas nije došlo. Sve ostale zgrade su nenamjenske, privremeno ili perspektivno za potrebe arhiva uređene zgrade, od kojih su 24 objekta zaštićeni spomenici kulture².

1.2. Unutarnje strukturne i fizičke značajke prostora

Za prikaz strukture prostora uzet je odnos između ukupnog raspoloživog i spremišnog prostora, a za prikaz unutarnjeg fizičkog stanja prostora uzeto je u obzir samo postojanje problema vlage i neodgovarajuće statike. Iako kvaliteta prostora ima još i niz drugih vrlo značajnih pokazatelja, uzeti su samo ovi kao najosnovniji za promatranje objekata s gledišta njihove mogućnosti pohrane arhivskoga gradiva.

---

¹ J. Kolanović, Zgrada na Marulićevu trgu 21. - Povijest smještaja Hrvatskog državnog arhiva, neobjavljeni tekst.

² Prema pismenim odgovorima arhivâ na Upitnik odaslan u travnju 2000.

1.2.1. Unutarnja struktura prostora

Unutarnja struktura prostora promatrana je prema primjerima za novije arhivske zgrade u Francuskoj i Njemačkoj kod kojih zastupljenost spremišnih prostora iznosi u prosjeku 70%³ odnosno oko 68%⁴ ukupnog prostora. Iako se radi o usporedbi stanja najvećim dijelom nenamjenskih, za potrebe arhiva preuređenih prostora, u odnosu na standarde za namjenski građene prostore tj. u odnosu na jednu, za naše današnje prilike idealnu situaciju, ipak ova usporedba može biti indikativna.

U našim arhivima spremišni prostori u prosjeku zauzimaju 71,3% od ukupnog prostora. Iako ova struktura izgleda vrlo povoljno, unutar toga prosjeka postoje velike razlike. Tako 9 arhiva ima nižu zastupljenost spremišnog prostora i to od zanemarljivih 2% do visokih 25%. Dva arhiva imaju višu zastupljenost spremišnih prostora, čak do začuđujućih 96%. Zanimljivo je da spremišta zauzimaju niskih 42,7% u namjenski građenoj zgradi u Karlovcu ili 53,91% prostora u programu za izgradnju nove zgrade HDA⁵ iz sedamdesetih godina.

1.2.2. Problem vlage i neodgovarajuće statike u spremišnim prostorima

Od ukupnog spremišnog prostora, koji prema iskazima arhiva iznosi 36.233 m², problemom vlage zahvaćeno je 7.117 m², tj. 19,6% spremišnih prostora, a statičkim problemima 7.880 m² ili 21,7%. Ponovno je stanje po pojedinim arhivima vrlo različito, tj. ima arhiva koji nemaju niti jedan od ovih problema, ali je daleko veći broj onih kod kojih se pojavljuju jedan ili oba ova problema. Kod nekih je postotak površine spremišta zahvaćenog vlagom ili statičkim problemima vrlo nizak, a kod nekih vrlo visok.

1.3. Stanje spremišnih kapaciteta

Osnovni podatak za ocjenu funkcionalnosti naših arhivskih prostora je njihov spremišni kapacitet. Za prikaz kapaciteta postojećeg spremišnog prostora promatrani su iskazani kapaciteti, prema standardu izračunati, tj. standardni kapaciteti te stvarno postojeći slobodni prostor ili nedostatak prostora. Kapacitet je promatran s obzirom na standard za klasične, stojeće police koje su kod nas još uvijek pretežito zastupljene, tj. 1000 d/m na 170 m².⁶

³ W. Buchman, *Preservation: Buildings and Equipment*, referat s 5. Europske konferencije o arhivima, Barcelona 1997.

⁴ M. Duchein. Ed. by Peter Walne. Transl. by David Thomas, *Archive buildings and equipment*, 2nd rev. and enl. ed., München 1988, str. 138-139.

⁵ B. Stulli, *Osnove programa za izgradnju nove zgrade Arhiva Hrvatske u Zagrebu*, *Arhivski vjesnik*, sv. XIX-XX, Zagreb 1976-1977, str. 249-271.

⁶ M. Duchein, nav. dj., str. 137. Ovaj standard se iskazuje i u kubičnim metrima prostora te iznosi 1000 d/m na 365 m³. Standard za klizne police je u prosjeku 1800 d/m na 170 m² spremišnog prostora.

1.3.1. Stanje iskazanog kapaciteta i njegov odnos prema standardnom kapacitetu

Kapaciteti naših arhivskih prostora, što su ih iskazali Arhivi, odstupaju od standardnih kapaciteta. Ukupni iskazani kapacitet naših 12 arhiva iznosi 130.530 d/m te je za 82.000 d/m manji od standardom proračunatog kapaciteta za raspoloživu kvadraturu spremišta, tj. iznosi oko 62% istoga. Ovaj prosjek iskazuje određenu tendenciju, no i unutar njega postoje znatne razlike. Tako je manji kapacitet od standardima proračunatog iskazalo 8 arhiva, u jednom arhivu kapacitet otprilike odgovara standardnom, a tri arhiva imaju kapacitete veće od standardom izračunatih. Kod ovih osam arhiva s iskazanim kapacitetom manjim od izračunatog na temelju standarda, razlike se kreću od zanemarivih 11%, do slučajeva u kojima je iskazani kapacitet manji od standardnog za dva do tri puta.

Relativno nizak kapacitet postojećih spremišnih prostora vjerojatno je većim dijelom rezultat specifičnosti starih adaptiranih prostora, znatne količine spremišnih prostora zahvaćenih vlagom i statičkim problemom, činjenice da postojeće police ne odgovaraju standardima određenim za te police i sl.

1.3.2. Postojeći slobodni kapaciteti ili nedostatak prostora

Postojanje slobodnih kapaciteta iskazalo je 11 arhiva i oni ukupno iznose 53.547 d/m. Ovi "slobodni kapaciteti" najvećom dijelom proizlaze iz toga, što arhivi zbog nekih razloga (npr. tek nedavno dobivenog prostora i preseljenja, slabe uređenosti prostora, činjenice da je prostor pod zahtjevom za denacionalizaciju ili drugih) nisu preuzeli svo dospjelo, dozrelo arhivsko gradivo. Ako se ovi podaci usporede s količinama dospjelog, a nepreuzetog arhivskog gradiva, proizlazi da slobodni spremišni prostor stvarno postoji u svega tri arhiva te da je više nego upola manji. Svi ostali arhivi, uz sadašnje stanje spremišnih prostora, imaju trenutni nedostatak prostora odnosno raspoloživih kapaciteta od ukupno 21.248 d/m. Preračunato u površinu to znači da uz sadašnje stanje prostora, tj. uz sadašnju njegovu kvalitetu, nedostaje 3.600 m² spremišnog prostora.

Uz ove podatke potrebno je napomenuti da bi uz sanaciju postojećih problema vlage i statike i uz bolje unutarnje uređenje prostora, postojeći arhivski prostori i uz klasične police mogli imati veće kapacitete. Upotrebom kliznih polica došlo bi do povećanja postojećih kapaciteta prosječno za 80%⁷ te pod uvjetom kvalitetnog uređenja i osposobljavanja za prihvrat moderne opreme, postojeći prostori kriju u sebi još određene neiskorištene rezerve. S druge strane, za normalno odvijanje arhivske djelatnosti, sadašnji prostori bi trebali osigurati prihvrat arhivskoga gradiva ba-

---

⁷ M. Duchein, nav. dj., str 137.

rem za sljedećih dvadesetak godina čime iskazani nedostatak prostora postaje još veći.

1.4. Promjene u stanju arhivskih prostora

1.4.1. Ukupne promjene u razdoblju od 20 godina

Ako se sadašnji podaci usporede s prikazom stanja ovih veličina za arhive u Hrvatskoj od prije dvadesetak godina⁸, može se reći da je:

- broj arhivskih ustanova porastao za jedan arhiv, a broj arhivskih sabirnih centara smanjio se za tri, tako da je zapravo došlo do smanjenja broja sjedišta arhivskih ustanova,
- broj korištenih arhivskih zgrada odnosno prostora povećao se sa 29 na 46,
- ukupna kvadratura arhivskih prostora porasla je sa 27 904 m² na 50 785 m² tj. za 22 881 m² ili za 82%,
- kvadratura spremišnog prostora porasla je s 18.630 m² na 36.233 m², tj. za 94,5%,
- udio spremišnog u ukupnom prostoru porastao je sa 66,8% na 71,3%,
- količina arhivskog gradiva pohranjenog u arhivima porasla je sa 75 504 d/m na 84.816 d/m, tj. za 12,3%,
- količina nepreuzetog arhivskog gradiva nastalog do 1970. procijenjena je 1981. na 177.344 d/m, a prema podacima za 2000. arhivskog gradiva van arhiva, nastalog do 1970, danas ima 44.864 d/m.

Ukupno gledajući može se zaključiti da je došlo do znatnog porasta, gotovo udvostručenja raspoloživog ukupnog i spremišnog arhivskog prostora, ali i dalje uz veliku razdrobljenost istih. S druge strane, nema tako velikog porasta ukupnog arhivskog gradiva u arhivima, a došlo je i do pada procijenjene količine arhivskog gradiva dospjelog za preuzimanje. Ovakva su kretanja rezultat činjenice što su pojedini arhivi donedavno bili u znatno lošijoj prostornoj situaciji te nisu mogli pružirati gradivo, što su pojedini podaci u prethodnim razdobljima bili nerealni, ali i činjenice da su arhivi pristupili procjeni arhivskog gradiva u svojim spremištima i van njih na moderniji način te se u pohrani gradiva više okreću stvarno arhivskom, a ne arhivskom i registraturnom gradivu.

---

⁸ M. Rastić-P. Strčić, Pregled stanja i osnovnih problema arhivske službe u SR Hrvatskoj, *Arhivski vjesnik*, sv. XXIV, Zagreb 1981, str. 89.

1.4.2. Ukupne i pojedinačne promjene unatrag 5 godina

U posljednjih pet godina područni državni arhivi su napustili oko 4.600 m² prostora, da bi s druge strane zauzeli oko 8.700 m² novog prostora. Ovi izgubljeni odnosno novi prostori vrlo su raznoliko raspoređeni po pojedinim arhivima. Tako je došlo do znatnog poboljšanja stanja prostora kod pojedinih područnih arhiva, npr. vrlo dobro uređene nove prostore ostvarili su DA u Splitu (površine od 3.200 m²), DA u Zagrebu (površine od 3.000 m²), DA u Rijeci (površine od 2.277 m²), DA u Varaždinu (površine od 240 m²), a HDA je ostvario korisništvo nad cijelom zgradom bivše NSB. S druge strane, kod pojedinih arhiva došlo je do određenog pogoršanja prostorne situacije, npr. DA u Slavonskom Brodu izgubio je zgradu površine 2.200 m², da bi u zamjenu dobio zgradu od 407 m², kod DA u Sisku kroz dulje razdoblje postoji velik nedostatak prostora, a u DA u Varaždinu najbolje uređena i najveća zgrada pod zahtjevom je za denacionalizaciju, dok određena "privremena", potpuno neodgovarajuća rješenja traju već desetljećima itd.

Ako se promatraju novi prostori što su ih pojedini područni arhivi dobili u posljednjih pet godina odnosno prostori koji su u postupku za dobivanje, može se primijetiti da su to sve češće noviji prostori raznih škola, prostori u okviru stambeno-poslovnih zgrada, bivše tvorničke hale i sl. U pojedinim slučajevima to su i dobro uređeni podrumski prostori. I ove nove situacije traže određeno stajalište naše arhivske službe, s obzirom na stare, još neopovrtnute odredbe (npr. kod gradnje novih prostora nikako se ne predviđa korištenje podruma za arhivska spremišta) i nove tehničke mogućnosti.

2. Postojeće zakonske odredbe i načini financiranja arhivskih prostora

Jedan od osnovnih preduvjeta za rješavanje problema arhivskih prostora je svakako zakonska regulativa u svezi s prostorom, a zatim i materijalne mogućnosti i društvena volja da se ona poštuje i ostvaruje.

2.1. Postojeće zakonske odredbe

Prema novom arhivskom zakonu područni arhivi proglašeni su državnim ustanovama (državnim arhivima), obveza osiguranja primjerenih prostora za njihov rad stavljena je u nadležnost gradova u kojima imaju svoja sjedišta, a obveza opremanja prostora stavljena je u nadležnost Republike Hrvatske⁹. Time je i u samom Zakonu

---

⁹ Zakon o arhivskom gradivu i arhivima, NN 105/1997, u čl. 52 kaže: Prostor za rad, spremišni prostor i opremu Hrvatskog državnog arhiva osigurava Republika Hrvatska. Prostor za rad i spremišni prostor područnih državnih arhiva osiguravaju gradovi u kojima arhiv ima svoje sjedište, a opremu im osigurava Republika Hrvatska. Čl. 50 predviđa da će se posebnim pravilnikom utvrditi uvjeti smještaja, opreme, zaštite i obrade arhivskoga gradiva, te broj i struktura stručnog osoblja arhiva.

postavljena određena dvojnost između arhiva kao državnih ustanova, za čiji smještaj su obvezni gradovi u kojima ovi imaju svoja sjedišta. Gradovi su ponovno obvezni i osiguravati prostor arhiva lokalne uprave koji bi se osnivali na razini gradova. U budućnosti trebali bi se osnivati i pojedini privatni arhivi, čiji osnivači su zaduženi i za osiguranje njihovog prostora.

2.2. Stanje vlasništva nad arhivskim prostorima

Stanje vlasništva nad arhivskim zgradama u stvarnom životu je prilično raznoliko i u dosta velikom broju slučajeva ocijenjeno kao neriješeno. Vlasnici postojećih arhivskih prostora odnosno zgrada su u 12 slučajeva gradovi u kojima arhivi odnosno arhivski sabirni centri ili odjeli imaju svoja sjedišta, u 11 slučajeva vlasnici su sami arhivi, u 10 je vlasnik Republika Hrvatska, a u preostalima to su druge ustanove (muzeji, HV), područna županija, privatno poduzeće odnosno privatna osoba. Kao imovinsko-pravni oblik rješavanja smještaja arhiva pojavljuje se i zakup prostora koji se isto tako kod pojedinih arhiva rješava različito. Uz to, pojedini arhivi se moraju boriti da ostvare korištenje prostora koji su im dodijeljeni od središnje ili lokalne vlasti, pojedina arhivska spremišta su pod zahtjevom za denacionalizaciju ili su već u privatnom vlasništvu. Uz pitanje vlasništva donekle se veže i pitanje sukorištenja prostora. Naime, od ukupnog broja zgrada arhivi u cijelosti koriste 23 objekta, a preostala 23 koriste zajedno s drugim ustanovama te pravnim ili fizičkim osobama. U većem broju slučajeva to su srodne ustanove, tj. muzeji, knjižnice, pojedine ustanove javne uprave, crkvene ustanove, ali i vojska, udruge i političke stranke, privatna poduzeća i privatne osobe.

2.3. Načini financiranja arhivskih prostora

Raznolikost postoji i u načinu financiranja arhivskih prostora. Prema dostavljenim podacima u posljednjih pet godina, gradovi i županije dali su za održavanje i uređenje objekata područnih državnih arhiva oko 31 milijun kuna. Najveći dio ovog novca, oko 70%, dali su gradovi za uređenje novih prostora u Zagrebu i Rijeci. Uz to, dva grada redovno plaćaju i zakupnine za arhivske prostore.

Za saniranje ratnih šteta na objektima pet područnih državnih arhiva Ministarstvo kulture izdvojilo je u razdoblju 1992-1995. ukupno 113 milijuna HRD i 225 tisuća kuna. U posljednjih pet godina Ministarstvo je financiralo ili sufinanciralo uređenje i opremanje prostora Hrvatskog državnog arhiva s oko 14,5 milijuna kuna, te opremanje svih i uređenje prostora pojedinih područnih državnih arhiva s ukupnim iznosom od 11,8 milijuna kuna. Pored toga, Ministarstvo snosi i troškove najma za pojedine prostore područnih državnih arhiva¹⁰.

---

¹⁰ RH, Ministarstvo kulture, Odjel financija, dopis od 9. svibnja 2000.

Zaključak

Na razini zakonskih odredbi postoji dvojnost u određivanju statusa javnih arhiva i upravnih tijela zaduženih za ostvarivanje uvjeta za njihov rad. Ova dvojnost očituje se i u različitom načinu financiranja ili sufinanciranja arhivskih prostora.

Što se tiče vlasništva nad arhivskim prostorima, postoje znatne razlike, koje su dijelom rezultat prijašnjih društvenih odnosa, a dijelom rezultat odredbi iz postojećeg zakona.

U posljednjih dvadesetak godina došlo je do velikog porasta ukupnog arhivskog prostora te gotovo udvostručenja površine arhivskih spremišta. Pojedinačno gledajući, vidljivo je znatno poboljšanja stanja kod pojedinih arhiva, ali postoje i arhivi kod kojih nije došlo do pozitivnih pomaka ili čak arhivi kod kojih je nastupilo i pogoršanje prostorne situacije.

Može se reći da je i danas namjenski građenih prostora vrlo malo, da je u korištenim objektima velika zastupljenost vrlo starih zgrada, zakonom zaštićenih spomenika kulture, da postoji znatna razdrobljenost raspoloživih arhivskih prostora, da je velik broj slučajeva u kojima arhivi koriste prostore zajedno s drugim ustanovama ili pojedincima, da je u strukturi ukupnog prostora zastupljenost spremišnog prostora u većem broju arhiva relativno niska.

U ocjeni spremišnih prostora dosta je velik postotak spremišnih površina s problemom vlage i slabe nosivosti, a postojeći spremišni prostori u velikom broju arhiva imaju kapacitet ispod standardnoga.

Za arhivsku djelatnost to znači i dalje znatan utrošak vremena za trajne popravke i preuređenja starih zgrada uz nisku iskorištenost prostora, znatan utrošak vremena za komunikaciju i prijenos gradiva u dislociranim prostorima, rad u uvjetima sukorisništva u kojima je teško ostvarivati suvremene kriterije sigurnosti, te u većem broju arhiva rad u uvjetima nedostatka prostora.

Iz svega navedenog proizlazi, da bi arhivi u Hrvatskoj za rješavanje postojećih problema arhivskog prostora trebali usmjeriti svoju aktivnost na:

- doradu ili promjenu postojeće zakonske regulative u smislu usklađivanja statusa prvenstveno javnih državnih arhiva i obveza za osiguranje njihova prostora, kao i detaljniju razradu ovih obveza i odgovornosti za njihovo izvršavanje temeljem zakona ili određenog podzakonskog akta,
- izradu zajedničkog programa prioritarnih potreba pojedinih arhiva, radi daljnjeg usklađenog i planskog sufinanciranja ovih potreba od strane nadležnog ministarstva,
- izradu priručnika u kojem bi se dala određena suvremenija uputstva, smjernice i standardi za uređenje prostora. S obzirom na zastupljenost starih objekata u arhivskim zgradama bilo bi dobro obraditi postojeće probleme kvalitete pro-

stora s obzirom na napredak suvremene tehnike sa građevinskim stručnjacima, kao problematiku sanacije spomenika kulture za posebne arhivske potrebe ili koristiti već dostignuta saznanja iz drugih sredina¹¹.

- ukupni nedostatak prostora trebalo bi razraditi kao akutni trenutni i perspektivni nedostatak prostora. U rješavanju ovog trenutnog nedostatka prostora trebalo bi se, gdje god je to moguće, okrenuti prvo poboljšanju kvalitete i iskorištenosti postojećeg prostora, a u rješavanju perspektivnog nedostatka prostora trebalo bi se okrenuti trajnim, namjenskim ili za potrebe arhiva potpuno prilagođenim, rješenjima.

Tablica 1: Prikaz podataka o ukupnim i spremišnim arhivskim prostorima državnih arhiva u Hrvatskoj početkom 2000.

ARHIVI	Br. Zgr	Površina zgrada			Sprem.s problemom		Iskazani kapacitet d/m	Stand. kapacitet d/m	Kol. arh.gr. u Arh. d/m	Iskazani slob. kap. d/m	Dosp. arh.gr. van Arh. d/m	Sivarno slob. kap. d/m	Nedostatak prostora m ²
		ukupno m ²	sprem. m ²	%	Vlage m ²	statike m ²							
		1.	2.	3.	4.	5.							
HDA	6	14323	10778	75,2	1200	596	20000-	63400	18567	1433	8000	nema	1116
DA Bjelovar	1	630	286	45,4	180	nema	2250	1682	2199	50	1300	nema	213
DA Dubrovnik	3	4914	4200	88,3	nema	750		24706	7500				
DA Gospić	1												
DA Karlovac	1	4320	1844	42,7	nema	nema	14000+	10847	4500	9500	869	8631	nema
DA Osijek	5	2585	1750	67,7	1600	1750	7200	10294	7100	120	3000	nema	490
DA Pazin	3	2388	1222	51,2	397	317	6380	7188	5463	917	1000	nema	15
DA Rijeka	3	3732	2172	58,2	300	1250	15000+	12766	4165	10835	1500	9435	nema
DA Sisak	3	428	250	58,4	50	nema	1500	1470	1247	120	2500	nema	405
DA Sl. Brod	6	1481	869	61,6	696	696	3900	5111	3900	Nema	1000	nema	170
DA Split	1	3194	1760	55,1	nema	nema	9925	10353	5000	4925	6295	nema	233
DA Varaždin	7	2965	1907	64,3	444	171	8126	11218	6899	1227	2100	nema	148
DA Zadar	3	3540	3400	96,0	2000	nema	12000-	20000	8000	4000	1600	2400	nema
DA Zagreb	3	6445	5785	89,8	250	2350	30249	34030	10249	20300	15600	nema	800
UKUPNO	46	50785	36233	71,3	7117	7880	130530	212477	84816	53547	44864	20466	3590

¹¹ V. Premzl, Vzdrževanje historičnih arhivskih zgradb, *Sodobni arhivi XXI*, Maribor 1999, str. 21, 22. EU u Briselu financirala je posebni istraživački program u okviru akcije COST C5 s naslovom Urbano naslijeđe – održavanje zgrada, koji se uz ostalo bavi procjenama oštećenja, učinkovitostima pojedinih materijala i tehnika održavanja na konkretnim primjerima, procjenom troškova itd.

Tablica je izrađena na temelju pismenih odgovora središnjeg državnog i područnih državnih arhiva Hrvatske na Upitnik autorice prikaza. Dio pitanja preuzet je iz Upitnika Državnog zavoda za statistiku za 2000. Odgovori su primljeni tijekom travnja i svibnja 2000. godine.

Ukupna površina – zbir površine svih prostora u arhivskim zgradama.

Standardni kapacitet – izračunata količina dužnih metara gradiva koje se može smjestiti u određeni prostor prema standardnoj mjeri kapaciteta spremišta = 1000 d/m na 170m² tj. 5,87 d/m na 1 m² spremišta za klasične police, Duchein Michel, Archive buildings and equipment, obnovljeno i dopunjeno izdanje 1988.

Problem sa statikom – prostori ispod standardne nosivosti predviđene za arhivska spremišta opremljena klasičnim policama: 1200 kg/m².

Zusammenfassung

ARCHIVGEBÄUDE IN KROATIEN – DER ZUSTAND UND DIE DAMIT GEBUNDENE PROBLEME

Vierzehn heutzutage in Kroatien bestehende, staatliche Archive benutzen insgesamt 50 785 m² Archivraum, was für 82% mehr ist als im Jahre 1980. Trotz einem allgemeine beträchtliche Zuwachs sind die Archivraumbedingungen bei einzelnen Archiven ganz verschieden und das ganze Archivwesen Kroatiens ist noch immer mit schon bekanntent Raumproblemen belastet. Diese sind in erster Linie: zu wenige moderne Archivgebäude, viele alte Gebäude die für einen Archivzweck ungenügend eingerichtet sind, ziemlich niedrige Fassungsvermögen, noch immer bestehende Feuchtigkeits- und Tragbarkeits – probleme, und bei vielen Archiven bestehende akute Raummangel. Durch das neue Archivgesetz sind regionale Archive staatliche Einrichtungen geworden. Die Räume zur Verfügung zu stellen und sie zu finanzieren ist aber die Verpflichtung der Städte, in denen sie ihren Sitz haben. Aus dieser nicht eindeutig regulierten Situation tauchen manchmal im wahren Leben ganz verschiedene Lösungen auf. Um die ungenügende Situaton zu verbessern, sollten sich Archive an die Berichtigung oder Veränderung des Gesetzes einsetzen, eine gemeinsame Liste vorzüglicher Raumbedürfnisse für alle Archive ausarbeiten, und moderne Standarde und Erfahrungen in einer Vorschrift annehmen.

Stichwort: Archiv (Architektur), Archivgebäude, Kroatien